

Inleiding

Eerste gedeelte, 1972

Hoewel er reeds lang een zogenaamde 'stamboom' van het uit Blokzijl afkomstige geslacht SPIJKER aanwezig was¹ besloten CORNELIS SPIJKER², reeds sinds 1940 actief met het familieonderzoek, en FREDERICUS JOHANNES GERARDUS SPIJKER³ in 1971 te trachten deze niet volledige stamboom zo volledig mogelijk aan te vullen en zo mogelijk uit te breiden.

Hoofddoel was om, naast de completering van de genealogie, te onderzoeken waar het geslacht SPIJKER, dat doopsgezind was, vóór de vestiging in Blokzijl, respectievelijk Vollenhove, vandaan was gekomen. Het valt nauwelijks aan te nemen dat dit onderzoek ooit met succes zal worden bekroond, daar de doopsgezinden in de verstrooiing uit verschillende delen van Europa, onder andere Zwitserland, Dantzig (Polen) en Vlaanderen (Frans en Belgisch Vlaanderen), door vervolgingen naar Nederland zijn gevlucht. Daar het geslacht SPIJKER in Blokzijl tot de Vlamingen behoorde, nemen wij voorlopig aan, dat het uit Vlaanderen afkomstig is. Zie voor deze veronderstelling de bij deze beschrijving gevoegde opgave van de geraadpleegde literatuur.

Hoewel het onderzoek eerst in 1972 in volle gang is gekomen, wordt het zeer bemoeilijkt door het ontbreken van het benodigde archiefmateriaal. Vóór 1812, het jaar van de instelling der Burgerlijke stand in Nederland, dient men te zoeken in de kerkelijke archieven, welke meestal berusten in de Rijksarchieven. De kerkelijke archieven van Blokzijl en Vollenhove (doop, trouw en doodboeken) worden bewaard in het Rijksarchief te Zwolle. Het oudste kerkelijke boek is het trouwboek van de 'Gereformeerde' Gemeente tot Blokzijl over de jaren 1631 - 1647 (dit is de oude benaming voor de Nederlands Hervormde Kerk). De doopsgezinde kerkelijke boeken zijn alle uit latere jaren.

Alle kerkelijke boeken, zowel van de Doopsgezinde als de Hervormde Kerk werden onderzocht en de gegevens genoteerd. De meeste gegevens van na 1812 werden gevonden in de tienjarige tafels der akten van geboorten, huwelijken en overledenen van de gemeente Blokzijl sedert januari 1812 tot en met 1892 (6 delen), welke evenals de akten zelf eveneens in het Rijksarchief te Zwolle worden bewaard. De gegevens van na 1892 dient men bij de Bevolkingsregisters in de afzonderlijke gemeenten aan te vragen. Door de samenvoeging in 1972 van verschillende gemeenten (waaronder Blokzijl en Vollenhove) tot een nieuwe gemeente Brederwiede, liggen de boeken van de Burgerlijke Stand van Blokzijl na 1892 thans in het Gemeentehuis van Vollenhove, waar het gemeentebestuur van Brederwiede nu haar zetel heeft. Van de gerechtelijke boeken zijn als oudste bewaard gebleven de zogenaamde 'Schoutenboeken' van het Schoutambt Vollenhove, vanaf het jaar 1610. Deze werden niet onderzocht, daar zij vrijwel onleesbaar zijn. Oudere boeken zijn waarschijnlijk door oorlogen, branden en overstromingen verloren gegaan. Dat ook de boeken van de Hervormde gemeente werden onderzocht vindt zijn oorzaak in het feit dat de doopsgezinden verplicht waren hun huwelijken bij de Hervormde Kerk aan te geven, waar zij werden ingeschreven en afgekondigd. Het huwelijk werd echter in de eigen kerk voltrokken. Hoewel de aangifte verplicht was, werd zij kennelijk meestal ontdoken, daar vanaf 1631 slechts weinig SPIJKER huwelijken in de trouwboeken van de Hervormde Kerk werden gevonden.

Veel gegevens werden gevonden in de genealogische 'nalatenschap' van wijlen Dr. F.J. Stuurman, Geneesheer Directeur van de Psychiatrische inrichting Endegeest, Voorgeest en Rhijngeest te

¹ In 1897 gemaakt door Ds. Hofstede, een vroegere doopsgezinde predikant uit Blokzijl

² Stamreeksnummer XII f, geboren 3 mei 1920

³ Stamreeksnummer XII g, geboren 30 mei 1925

Oegstgeest, welke worden bewaard op de afdeling handschriften van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht en Wapenkunde te 's Gravenhage.

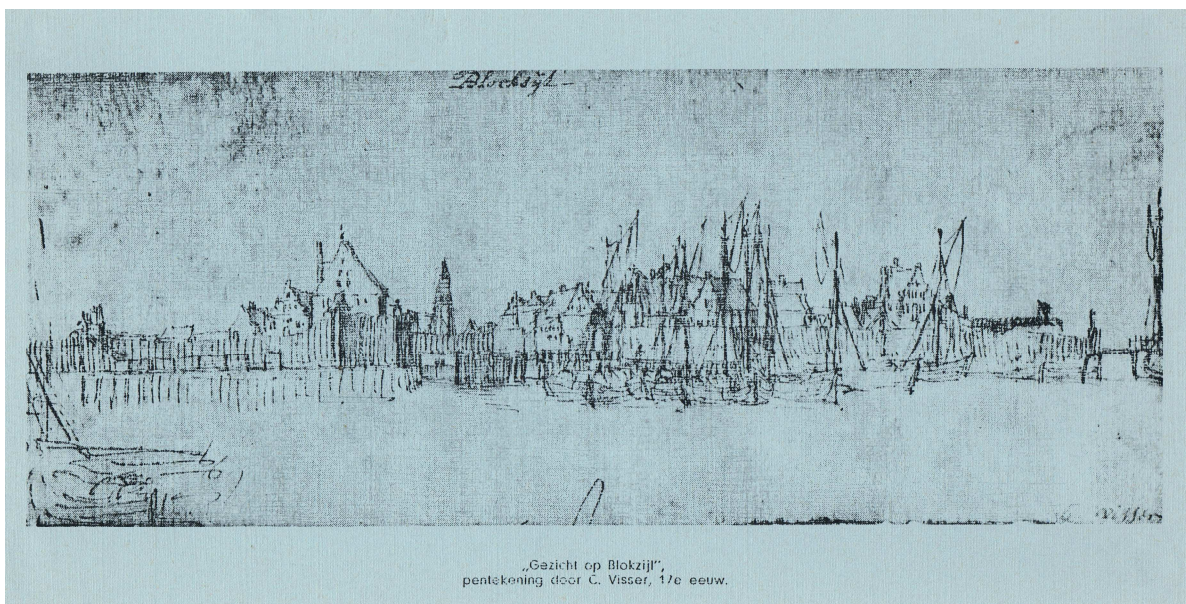
Naast de genealogische gegevens over het geslacht SPIJKER, omvattende namen, data, bijzonderheden, foto's, handschriften, uittreksels, kaarten enz., wordt gewerkt aan de verzameling van materiaal over Blokzijl als geschiedenis, boeken, publicaties, prenten, kaarten en foto's.

Cor Spijker

Fred Spijker

Gezicht op Blokzijl, pentekening door C. Visser, 17^e eeuw

*Hetgeen wij gehoord hebben en weten,
En onze vaderen hebben verteld,
Dat willen wij voor hun kinderen niet verhehlen,
Wij willen vertellen aan het volgende geslacht.*

Psalm 78 : 3 en 4a

Tweede gedeelte, 1985

Door de godsdienstige maar ook politieke problemen, welke de grondslag vormden voor de hevige en bloedige vervolgingen, zijn aan het eind van de 16e eeuw zeer veel inwoners uit de zuidelijke Nederlanden (België en Frans Vlaanderen) naar het noorden getrokken, waardoor een belangrijk deel van de huidige Nederlandse bevolking vroeg of laat op zuid Nederlandse voorouders stuit.

Vooraf het genealogisch onderzoek naar doopsgezinde voorouders, die uit de zuidelijke Nederlanden zijn gevlucht, is meestal bijzonder moeilijk. Een dichter schreef in het begin van de 18e eeuw al dat de “Mennonieten moeilijker te grijpen waren dan een aal”. Men zal ze zelden tegenkomen in het Patriciaat (adel, aanzienlijken), omdat zij wegens hun overtuiging niet in aanmerking kwamen voor openbare ambten. Wegens de veelvuldige vervolgingen trokken de doopsgezinden vaak van het ene land naar het andere, waardoor genealogisch onderzoek zeer wordt bemoeilijkt. Er is een beweging te onderscheiden naar de noordelijke Nederlanden, een tweede via Polen naar Rusland en een derde naar Amerika, inclusief Zuid Amerika met name naar Paraguay.

Een andere stroom immigranten kwam vanuit het oosten. Zo blijkt uit de literatuur dat reeds omstreeks 1400 jaarlijks veel bewoners uit Saksen/Westfalen naar de Nederlanden trokken. Ook in de volgende eeuwen kwamen de stromen jaarlijks terug. Voor een groot deel waren het seizoenwerkers, zoals: hannekemaaiers, timmerlieden en turfstekers. Er waren echter ook veel zeelieden nodig voor onder meer de schepen van de Vereenigde Oostindische Compagnie, maar ook voor de walvisvaart op bijvoorbeeld Groenland. Eén van de redenen was de grote sterfte in Holland, enerzijds door ziekten, anderzijds doordat veel matrozen bezweken op de lange reizen naar Azië. In Holland en West Friesland waren vanaf 1556 ook veel arbeidskrachten nodig voor de inpolderingen. Ten oosten van Giethoorn en Steenwijk werden de moerasgebieden ontgonnen voor de turfwinning; daar waren turfstekers welkom. Voorts kwamen er veel vluchtelingen, vanwege hun geloofsovertuiging elders vervolgd, uit de omgeving van Münster na het echec van de wederdopers aldaar in 1535 en ook uit Zwitserland kwam een belangrijke inbreng.

Bij gebrek aan behoorlijke archieven is het onderzoek, zowel in Zwitserland als elders, erg moeilijk en meestal onmogelijk. Ledenboeken zijn zeer onvolledig, terwijl er vrij veel verdeeldheid heerste, zodat allerlei groeperingen te onderscheiden zijn. In de Franse tijd bijvoorbeeld bestond voor de doopsgezinden niet de verplichting de doop, trouw en begraafboeken in te leveren.

Kortom, het onderzoek naar doopsgezinde voorouders vereist veel geduld en veel geluk.

God alleen is het, die niet oud wordt, doch alle andere dingen worden overwonnen door de tijd.

Sophocles

Derde gedeelte, 1986

En wat te zeggen als men na zoveel jaren van onderzoek er uiteindelijk vanuit is gegaan, dat het voorgeslacht van de doopsgezinde SPIJKERS uit Blokzijl/Vollenhove afkomstig is uit Frans Vlaanderen, nauwkeuriger nog uit het dorpje Spycker of directe omgeving, als vluchtelingen voor de vervolgingen van de dopers in de 16e en 17e eeuw, en men krijgt vervolgens in toenemende mate gegevens, waaruit blijkt dat reeds vóór de reformatie in vele streken van de Noordelijke Nederlanden de geslachtsnaam SPIJKER (of SPIJCKER en andere variaties) voorkwam⁴.

Als voorbeeld een artikel uit de Stichtse Heraut van 1959 waaruit blijkt dat er in Nederland reeds vóór 1500 SPIJKERS geregistreerd stonden (derhalve vóór de Reformatie; Luther 1517, Zwingli 1525).

Genoemd stuk betreft de kwartierstaat van dominee E. van Alphen en de daarin voorkomende geslachten Van Schaijck en Van Muijden uit de provincie Utrecht. In deze kwartierstaat komt verschillende keren de naam SPIJKER, resp. SPIJCKER voor, zij het in de 17e eeuw, te weten: 4 juli 1657 GERRIT SPIJKER, schepen te Maartensdijk, 1642 WEIJNTJE GERRITS SPIJCKER (aen de sluijs) te Groene Kan en 1653 NELLIGJE GERRITS SPIJCKER.

In register 830 blz. 46 uit 1626 van het Rijksarchief te Utrecht, protestanten te Oostveen, lezen wij: "GERRIT SPIJCKER en Aeltje Willems de Leegh zijn huisvrouw hadden een zoon Cornelis."

In register 2042 Huis Nijenrode (Proosdije) zien wij beleend een GERRIT CORNELIS SPIJCKER, nae doode sijns Vaeders CORNELIS GERRITS SPIJCKER en wel op 13 oktober 1597.

Opmerkelijk echter is een toevoeging bij deze kwartierstaat, welke als volgt luidt: "Op 22 december 1451 komt voor onder de leenmannen van Johan van Nijenrode, in de gerechtszitting op de brug van het kasteel in de zaak tegen Gijsbrecht van Nijenrode alias Dorlant, als medezittende eene GHIJSBERT SPIKER HENDRICZOEN."

De naam SPIJCKER is dus reeds oud; (een `spiker', `spieker' of `spijcker', vergelijk `Speicher', was een korenschuur).

Dit bewijst des te meer hoe moeilijk het onderzoek naar doopsgezinde voorouders is, zodat men zeer gemakkelijk op een dwaalspoor kan worden gebracht en zeker niet verder komt dan de tweede helft van de 16e eeuw, waarbij men dan veel geluk moet hebben.

*Blad is de mens;
De wind speelt ermee.*

---

⁴ Zie ook het hoofdstuk De Achternaam SPIJKER in Nederland.

Vierde gedeelte, 2020

Zolang ik mij kan herinneren is mijn vader – CORNELIS SPIJKER 12F - bezig geweest met onderzoek naar onze voorouders. ‘Het Boek’, zoals wij dat thuis noemden, speelde daarin altijd een belangrijke rol.

Mijn vader is al rond zijn twintigste jaar (1940) begonnen met dit onderzoek. In de loop der jaren heeft hij dagenlang doorgebracht in archieven en een groot archief aangelegd van genealogische gegevens, boeken over Blokzijl, over binnenvaartschippers, over Doopsgezinden en over nog meer onderwerpen die gerelateerd zijn aan onze voorouders. Daarover bracht hij ook een zeer grote collectie illustraties bijeen: oude kaarten, foto’s, ansichtkaarten, knipsels en prenten. Want mijn vader was niet alleen geïnteresseerd in stamreeksen, maar juist ook in de achtergrond van al die Spijkers die daarin staan genoemd.

Samen struinden we boekenmarkten en antiquariaten af op zoek naar nieuw materiaal: hij over de stamboom, ik over weekdieren en het strandleven.

Heel veel van dit materiaal heeft hij in zijn boek een plaats gegeven, heel veel ook niet. Het was domweg te veel om het allemaal te publiceren.

Vanaf 1971 hebben mijn vader en zijn neef Fred (FREDERICUS JOHANNES GERARDUS SPIJKER XI-IG) zich samen gestort op de stamboom. Vele uren hebben zij doorgebracht in archieven in Nederland, België en Frankrijk (want digitaal beschikbare archieven kenden we toen nog niet). Steeds op zoek naar nieuwe voorouders, nieuwe gegevens. In lange gesprekken delibereerden zij over verdere mogelijkheden voor onderzoek, en vooral ook over de herkomst van ons geslacht. Er was duidelijkheid over voorouders die vanwege hun geloof in Frankrijk werden vervolgd en uitweken naar de noordelijke Nederlanden. Maar waar hebben zij zich dan gevestigd? Waren Blokzijl en de omgeving van Maassluis de enige plaatsen waar zij terecht zijn gekomen? Waren Maassluis en Amsterdam gekoloniseerd vanuit Blokzijl? Speelde Noord-Holland nog een rol?

Veel sporen liepen dood, vooral in Frankrijk en Frans-Vlaanderen waar veel gegevens van onze ‘ketterse’ voorouders waren vernietigd en archieven al dan niet opzettelijk door brand zijn verwoest. Maar het idee is toch gebleven dat ons geslacht oorspronkelijk uit die buurt vandaan is gekomen. Behoorden veel Blokzijlse voorouders tenslotte niet bij de Doopsgezinde kerk van de Vlamingen? En gaven de namen van die stromingen niet aan wat de herkomst van de leden was? En zo is JAN SPIJKER I, geboren ca 1562 te Vollenhove, vooralsnog onze stamvader.

Er waren natuurlijk ook heel veel successen, zoals toen zij de Australische tak van de familie op het spoor kwamen.

Overigens kan worden gezegd dat de delen uit deze publicatie die over de genealogie gaan, het gezamenlijk werk van beide neven is, de delen die achtergrondinformatie bieden hoofdzakelijk dat van mijn vader.

‘Het Boek’ heeft door de jaren heen een aantal verschijningsvormen gekend. Aanvankelijk was het een getypt, losbladig systeem. Daar werden vaak pagina’s tussengevoegd, soms ook in handgeschreven vorm. En natuurlijk werd verwezen naar de vele illustraties. Rond 1970 heeft mijn moeder (CATHARINA WILHELMINA SPIJKER - WERNER) alles opnieuw getypt op onze kleine kofferschrijfmachine. Dit als verjaardagscadeau voor mijn vader.

Maar er bleef meer materiaal komen, en zo maakte mijn vader na zijn pensionering een nieuw manuscript. Dit keer op een elektrische schrijfmachine. Door de opkomst van goede kopieermachines was het nu ook veel eenvoudiger om de illustraties toe te voegen. Dit laatste manuscript is acht centimeter dik.

Uiteindelijk was het de bedoeling om dit ook ter beschikking te stellen aan andere Spijkers. En zo is in 1993 alles gescand. Daarna zijn mijn vader en ik (DICK SPIJKER XIIIIG) twee jaar bezig geweest om alle teksten in een aantal slagen te corrigeren en op mijn eerste PC met Ventura op te maken. Vele avonden hebben we op mijn studeerkamer gezeten om dat te doen, om alle illustraties op te meten en daarvoor ruimte tussen de teksten te reserveren. Rond maart 1993 was dat proces afgerond.

Mijn vader wilde nog wachten met publicatie om nog wat allerlaatste uitbreidingen te doen, met name aan de genealogie. Oom Fred en hij zijn daar nog druk mee bezig geweest. Maar toen overleed in 1997 mijn moeder en daarna had hij geen lust meer om zich met dit levenswerk bezig te houden.

Nadat hij zelf in 2000 is overleden, heb ik zijn complete archief geërfd. Eeuwig zonde om al dit materiaal alleen maar bij mij op zolder te laten liggen. Ik heb eens gekeken wat er met de oude Ventura-bestanden gedaan zou kunnen worden (dat pakket is op mijn huidige PC niet meer aan de praat te krijgen). Alle teksten bleken nog intact te zijn en redelijk simpel naar MS Word geconverteerd te kunnen worden, inclusief de opmaakcodes. Ook het heel precies namaken van de opmaak uit begin jaren negentig was niet al te lastig. Daarmee was het mogelijk om 'Het Boek' opnieuw samen te stellen, precies zo als het er destijds uitzag en met exact dezelfde inhoud op de pagina's. Dat was vooral handig in verband met het op de juiste plaatsen tussenvoegen van de illustraties, waarbij ook van de oude inhoudsopgave en lijst met illustraties gebruikt gemaakt kon worden.

De illustraties zelf waren wat lastiger. Die heb ik nu allemaal gescand, soms –omdat het origineel niet in het archief te vinden was- van de kopieën uit de oorspronkelijke opmaak. Daarmee laat de kwaliteit van het plaatmateriaal in enkele gevallen te wensen over. Anderzijds: inmiddels waren ook heel veel afbeeldingen op het internet te vinden, soms zelf in kleur.

Wie de stamboom wil bekijken verwijs ik graag naar www.geni.com, waar ik alle gegevens een aantal jaren geleden al heb ingevoerd. Die gegevens zijn niet bijgewerkt, wat ook geldt voor de genealogie in dit boek.

Zo is het uiteindelijk toch gelukt om de Geschiedenis van het Geslacht Spijker uit Blokzijl het levenslicht te laten zien, in het honderdste geboortejaar van mijn vader, een jaar of tachtig na aanvang van het onderzoek. Daarmee wordt recht gedaan aan het vele, vele werk van Pa en Oom Fred en blijft dat bewaard voor ons nageslacht.

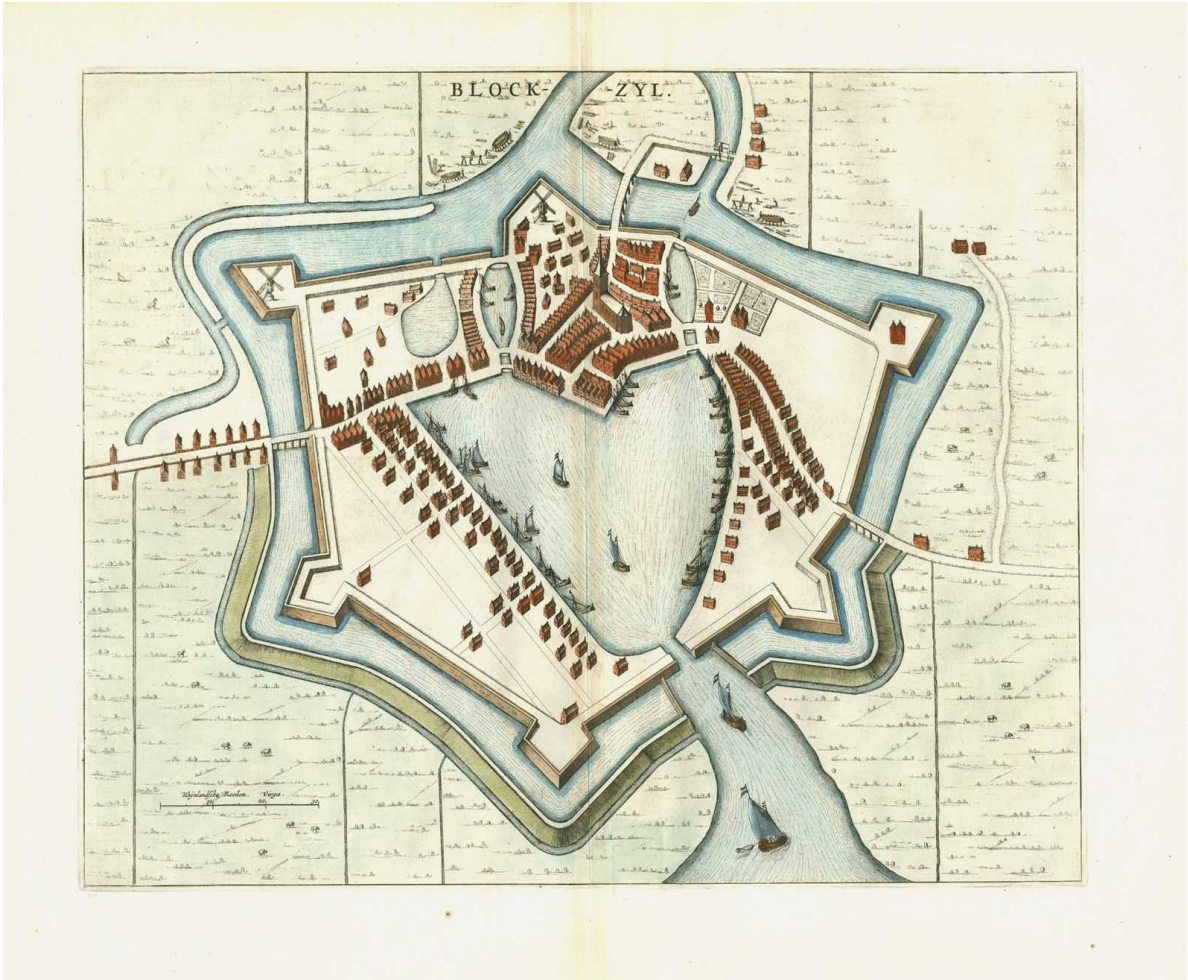
Het is alleen heel spijtig dat mijn vader, moeder en Oom Fred (overleden in 2018) dit historische moment niet meer hebben mogen meemaken!

Dick Spijker
December 2020

Dick Spijker

Plattegrond van Blokzijl door Joannes Blaeu, circa 1650

*Joannes Blaeu,
schilderij door Jan van Rossum, 1663*

B L O C Z I L A .

Inter munimenta , navigantibus. ab illo tempore in hisce bellis in Belgica tantum crevit, ut multas nunc urca contra Hispanos bes & civium numero & commerciis superet. nam plus quam ducuntur, exceptis minoribus, quavernacula lingua *de Zuider-zee* appellamus, quo tutior redderetur nendus.

Trans-Malania.

vj K

Tekst op de plattegrond van Blokzijl door Joannes Blaeu.

De vertaling luidt:

Tussen de versterkingen, opgebouwd voor die oorlogen in Belgie tegen de Spanjaarden, is Blokzijl niet de minste, gebouwd aan die groote inham van de Mare Septentrionalis (Noordelijke zee), die wij in de inheemse taal Zuiderzee noemen, en daarom kunnen zeelieden er veiliger terugkomen. Vanaf die tijd is het zoo gegroeid dat het nu boven vele steden uitsteekt zowel door het aantal burgers, als door de kooplieden. Want er werden hier meer dan 200 schepen gebouwd, die Caravena werden genoemd en zich hier bevinden, noch afgezien van de kleinen, waarvan het aantal ook niet geringeschat moet worden.